

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11127184>

KADASTR SYOMKASINI BAJARISHDA GIS TEXNALOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Xo‘jakeldiyev Komil Nosirovich

Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti o‘qituvchisi

xujakeldiyevkomil@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada bugungi kunda kadastr syomkalarini bajarish davrida GIS texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi haqida so‘z yuritiladi.

***Kalit so‘zlar:** GIS, ob‘ekt, sub‘ekt, axborot tizimlari, dasturlar, geografik ma‘lumot, koordinata, davlatlararo chegaralar.*

АННОТАЦИЯ

В данной статье речь пойдет об эффективности использования ГИС-технологий в период выполнения кадастровых съемок на сегодняшний день.

***Ключевые слова:** ГИС, объект, субъект, информационные системы, программы, географическая информация, координаты, межгосударственные границы.*

ABSTRACT

This article will focus on the effectiveness of the use of GIS technologies during the implementation of cadastral surveys to date.

***Keywords:** GIS, object, subject, information systems, programs, geographical information, coordinates, interstate borders.*

KIRISH. GIS texnologiyalari-bu ob‘ekt va sub‘ekt kabi jarayonlarning tarkibiy qismlari o‘rtasidagi munosabatlar haqida yangi tushuncha. Hozirgi vaqtda GIS texnologiyalari hayotning ko‘plab sohalarida qo‘llanilmoqda, bu esa atrof-muhitdagi muayyan jarayonlarni amalga oshirish doirasida yuqori sifatli va miqdoriy xususiyatlarni ta‘minlaydi. Geografik axborot tizimlari tarkibiy jihatdan turli xil kelib chiqadigan va ma‘lum mantiqiy zanjirlar bilan bog‘langan raqamli elementlarni o‘z ichiga olgan jarayonning "tanasi" sifatida qaraladi. Bunday tizimlar mijozning mavjud

ma'lumotlar bilan bevosita aloqasi va yuqoridagi jarayonlar sodir bo'ladigan muhit uchun ma'lum parametrlarning o'zgarishi bilan bog'liq harakatlarning to'liq erkinligiga asoslanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA.

Geografik axborot sistemlari (GIS) haqida adabiyotlar o'zaro aloqa, ma'lumotlar analizi, vaqtni tahlil qilish, qo'riqchi rivojlanish va boshqa mavzular kabi ko'plab sohalarda o'rganish uchun ko'plab adabiyotlar mavjud. Bu, GIS sohasidagi turli muhitlarda mutaxassislikni oshirish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etishda juda foydali bo'ladi. Quyidagi qismlarda keltirilgan bir nechta ilmiy asarlar, GIS sohasidagi muhim mavzular va tahlillarga qiziqarli bo'lish uchun yordam berishi mumkin:

"Geographic Information Science and Systems" - Paul A. Longley, Michael F. Goodchild, David J. Maguire, David W. Rhind.

"Principles of Geographic Information Systems" - John A. Bernhard, John V. Parr, Eugene J. Lengerich.

"GIS and Spatial Analysis: Converging Perspectives" - Michael F. Goodchild, Luc Anselin, Richard P. Appelbaum.

NATIJARLAR. Kadastr syomkasini bajarishda GIS (Geographic Information System - Geografik Ma'lumotlar Tizimi) texnologiyalari juda foydali bo'lishi mumkin. GIS, geografik ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish, ko'rsatish va boshqarish uchun dasturlash va vositalarni o'z ichiga olgan texnologik tizimdir. Kadastr syomkasini bajarishda GIS texnologiyalaridan quyidagi imkoniyatlardan foydalanishingiz mumkin:

Ma'lumot yig'ish: GIS, kadastr syomkasi uchun kerak bo'lgan geografik ma'lumotlarni (koordinatalar, hududlar, manzillar, yer shakllari, qurilmalar va boshqa ma'lumotlar) yig'ishga yordam beradi.

Tahlil qilish: GIS, kadastr syomkasining tahlili uchun qo'llaniladi. Bu tizim, yer bo'ylab ma'lumotlarni tahlil qilish, manzillar, bozor joylari, transport vositalari va boshqa o'zgaruvchilarni identifikatsiya qilishga yordam beradi.

Ko'rsatish va chizish: GIS, kadastr syomkasini ko'rsatish va chizish uchun mo'ljallangan. Bu, ma'lumotlarni geografik shaklga o'tkazish va ulardan ko'rsatishga

yordam beradi, masalan, yashayotgan hududlarni, binolarni, yo'llarni, suv manbalari va boshqalar ko'rsatish.

Taqsimlash va tartiblash: GIS, yer to'qimalarini taqsimlash va tartiblash uchun yordam beradi. Kadastr syomkasidagi hududlar, qurilmalar, maydonlar va boshqa ob'ektlarni tartiblash va ularga raqobatni tahlil qilishga imkon beradi.

Ma'lumotlar bazasi boshqarish: GIS, kadastr syomkasi ma'lumotlarini boshqarish va ularga kirishni tashkil etadi. Bu, ma'lumotlar bazasini yuritish, yangilash, qidiruv va filtratsiya qilishga imkon beradi.

Analitik tizimlar: GIS, kadastr syomkasining analizini o'tkazish uchun murakkab analitik vositalar taqdim etadi. Bu, qurilma o'rinlari, ehtiyot qo'shimcha zonalar, ko'rsatkichlar, davlatlararo chegaralar va boshqalarni hisoblashga imkon beradi.

GIS texnologiyalari kadastr syomkasini bajarishda ma'lumotlarni saqlash, tahlil qilish, tuzilish va taqsimlashda juda foydali bo'lishi mumkin. Bu, to'g'ri va samarali qarorlar qabul qilishda va yer bo'ylab qo'llanishni tashkil etishda yordam beradi.

MUHOKAMA. O'rganilayotgan ob'ektlar bilan ishlashda GIS qiymati bo'yicha tahlilni boshlab, birinchi navbatda tizimning fazoviy, funktsional va amaliy yo'nalishi bo'lgan shakllantiruvchi elementlarga e'tibor qaratish lozim. Geoaxborot tizimlarining tuzilishini ko'rib chiqish turli xil axborot, dasturiy va texnik vositalarni o'rganishni o'z ichiga oladi, ular fazoviy ma'lumotlarni va GIS ob'ektlari bilan bog'liq ma'lumotlarni grafik vizualizatsiya qilish bilan bog'liq yig'ish, saqlash, tahlil qilish va keyingi fikrlarni o'z ichiga oladi.

XULOSA. O'rganilayotgan ob'ektlar bilan ishlashda GIS qiymati bo'yicha tahlilni boshlab, birinchi navbatda tizimning fazoviy, funktsional va amaliy yo'nalishi bo'lgan shakllantiruvchi elementlarga e'tibor qaratish lozim. Geoaxborot tizimlarining tuzilishini ko'rib chiqish turli xil axborot, dasturiy va texnik vositalarni o'rganishni o'z ichiga oladi, ular fazoviy ma'lumotlarni va GIS ob'ektlari bilan bog'liq ma'lumotlarni grafik vizualizatsiya qilish bilan bog'liq yig'ish, saqlash, tahlil qilish va keyingi fikrlarni o'z ichiga oladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Jo‘rayev D.O. Geodezik o‘lchashlarni matematik qayta ishlash nazariyasi. 1 – qism: o‘lchashlar xatoliklari nazariyasi. O‘quv qo‘llanma. T., TAQI 2000
2. Abdiraxmatov N.A., Mirzayev J.O. [Geodezik o‘lchashlardagi xatolarni bartaraf etishga tavsiyalar](#). Research And Education. 2023/11/30
3. Bozorov M.M., Mirzayev J.O., [Geodezik o‘lchovlarning aniqligini oshirish usullari](#). Research And Education. 2023/11/30
4. Bozorov M.M., Mirzayev J.O., Habibullayev M. [Qurilish-montaj ishlarida geodezik sifat nazorati](#). Research And Education. 2022/11/1
5. Yakubova G.L., Mirzayev J.O., Beknazarova X.S., [Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida miqdoriy tushunchalarni shakllantirish usullari](#). Research And Education 2023/10/30
6. Mirzayev J.O., Bazarov M.M., Irnazarova N.I., [Geodeziyadagi muammolarni qanday hal qilish mumkin?](#) Research And Education. 2023/2/28
7. Mirzayev J.O., Jo‘rayeva G., [Yosh mutaxassislar uchun geodezik ishlar haqida. Interpretation and researches](#). 2024/2/18
8. Mirzayev J.O., Sharapova Sh., [Geodeziya fanini o‘qitishda vujudga keladigan muammolarni bartaraf etish. Interpretation and researches](#). 2024/2/18